

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. An agens possit de potentia absoluta agere in distans quin agat in
propinquum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

à partibus prioribus & posterioribus agentis. Minor non indiget probatione, cum enim omnes partes ignis sint eiusdem rationis, non potest una agere in aliam. Ratio à priori est, quia partes priores, & posteriores indiuisibiliter concurrunt per eandem actionem per modum vnius principij, & ita sufficit omnes simul sumptas per modum vnius agentis esse passio approximatas.

3 **SECUNDA CONCLUSIO:** Agens potest per se ipsum immediatè agere in partes distantes aëris si adiuuetur effectui ei usdem rationis in medio producto. Conclusio nem hanc multis experimentis probat Ariaga, quæ facile possunt impugnari: ex his, quæ referuntur pro hac conclusione, efficacior adduco. Quando lux ingreditur per fenestram partes collaterales aëris minorem recipiunt lucem, quam illas, quæ directè solem respiciunt: ergo Sol producit lucem in partibus aëris, quas linea recta respicit, alias lux æquè intensa produceretur in partibus aëris directè soli oppositis, & in aliis collateralibus, quia lux existens in medio aëre æquè versùs omnem partem lucem produceret, si ipsa sola, & non sole adiuta aliquas partes aëris illuminaret. Ratio à priori huius conclusionis ex precedenti facile desumitur, effectus productus in medio habet virtutem ad producendum alium eiusdem rationis vt supponimus, præcipuum agens habet similem virtutem, siquidem produxit hunc effectum eiusdem rationis cum producendo: ergo effectus productus, & agens, quod illum produxit possunt per modum vnius principij totalis influere in effectum productum in parte alia passij, quæ semper erit immediata principio adæquato composito ex primo agente præcipuo, & ex effectui ab hoc producto concurrentibus per modum vnius principij totalis, atque adæquati.

4 **TERTIA CONCLUSIO:** Vt agens producat effectum in partibus remotioribus passij sufficit produxisse in proximioribus effectum eiusdem rationis, etiam si non adiuuetur effectui in proximioribus producto ad alium similem in distantioribus producendum. Exempli gratia: etiam si lux non esset productiva alius lucis, Sol posset postquam in partibus proximioribus passij lucem produxit illa non adiutus lucem in remotioribus producere. Probo hanc conclusionem, nulla est ratio à priori neque à posteriori, quæ suadeat agens indigere auxilio partium propinquarum passij ad agendum in remotiores: ergo dicendum est posse agere in partes remotiores passij proximioribus non adiutum. Secundo: partes remotiores agentis sufficienter approximantur passio mediis propinquoibus, etiam si hæc nihil patiantur: ergo partes remotiores passij sufficienter erunt approximatae agenti mediis aliis proximioribus eiusdem passij etiam si hæc nihil agant. Vltimò efficacius: Quando producit solet in opinione omnium asserentium produci à substantia creata partes formæ substantialis, partes passij non sunt omnes applicatae immediatè per se principio producenti, neque partes formæ productæ in partibus subiecti immediatè applicatæ conducent ad producendas alias compartes in partibus subiecti remotioribus, quia forma substantialis, quæ tantum quantitatem requirit vt sit, eandem requirit ad operandum, & non potest intelligi in minori alia apta vt operetur: ergo agens tantum applicatur ad producendam partem formæ in partibus subiecti remotioribus media productione in proximioribus aliarum partium eiusdem formæ, quæ in productionem aliarum actiue non influunt: ergo agens potest agere in partes remotiores subiecti etiam si effectui eiusdem rationis in propinquoiori producto non adiuuetur ad operandum.

5 **QUARTA CONCLUSIO:** Agens non potest producere in passio distanti effectum diuersæ rationis ab illo, quem produxit in propinquo, si non adiuuetur effectui in propinquoiori producto ad producendum effectum in remotiori. Probo hanc conclusionem: Sol producit calorem in pariete, manus enim applicata parieti calefit, & aërem inclusum in cubiculo calidum experimur, si illius parietes soli obiciantur, quantumvis illius fenestræ clausæ sint, nihilominus non potest in eodem cubiculo fenestris clausis lucem producere: ergo non sufficit produxisse effectum in subiecto propinquo ad alium diuersæ rationis producendum in passio distanti, quando effectus in propinquo productus ad productionem effectus in subiecto distanti non conducit. Adde contra P. Hurtadum non sufficere effectum productum in passio propinquo esse formam dispositionem ad producendum in passio distanti vt medio illo ap-

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

plicetur virtus agentis, quia effectus productus in medio etsi ex natura sua dispositio esse posset ad effectum producendum in passio distanti, de facto existit in subiecto distincto ab illo, in quo effectus est producendus, & nulla forma existens in hac parte subiecti seu in hoc subiecto potest disponere ad effectum producendum in alia parte subiecti: seu in alio subiecto adæquato: v. g. calor receptus in hac parte aëris non potest disponere ad formam producendam in materia alijs partis aëris, seu in materia terræ, etiam si forma producenda calorem exigit tanquam propriam dispositionem: calor enim in aëre receptus perinde se habet, ac si non esset in ordine ad disponendam materiam ligni ad formam ignis recipiendam: ergo calorem esse dispositionem ad formam ignis nihil conducit vt medio calore recepto in aëre possit virtus solis sufficienter applicari ad producendam formam ignis in subiecto, cui medio aëre localiter applicatur.

6 Ex his inferes iuxta nostram sententiam negantem accidentibus virtutem actiuam adhuc inæquatam ad substantiam producendam, solem non posse actiue concurrere ad metalla in visceribus terræ producenda, quia non producit in medio effectum eiusdem rationis, & effectus alijs diuersæ rationis, accidentia videlicet in aëre producta non possunt actiue concurrere adhuc inæquatè ad formas substantias metallorum producendas, ac proinde media productione illorum non sufficienter applicatur virtus actiua solis ad producenda metalla in subiectis distantioribus. In opinione verò, quæ virtutem actiuam, saltem inæquatam respectu substantiæ tribuit accidentibus, dici potest solem adiutum calore, alijsve qualitatibus in medio productis posse actiue in formas metallorum influere. Neque inconueniens est in nostra sententia virtutem hanc soli, & alijs corporibus celestibus negare, quia illam possumus alijs naturalibus causis, videlicet elementis tribuere, & asserere aurum, & alia metalla conuentu elementorum actiue produci inæquatè à quocunque elemento, & adæquatè ab omnibus simul sumptis. Deinde necessariò recurrendum est ad Deum, vt aliquas viuientium formas producat, quæ non possunt principiis non viuentibus tribui, eademque ratione possumus pro aliarum formarum substantiarum productione recurrere.

PUNCTVM III.

An agens possit de potentia absoluta agere in distans, quin agat in propinquum.

1 **A**ffirmatiuam partem satis innui puncto 1. quam ex ibi dictis breuiter hic propugnabo. P. Molina l. p. q. 8. art. 1. disp. 2. P. Rub. lib. 7. Physic. q. 2. cap. 2. & alij pluri mi asserunt neque diuina intercedente potentia posse agens agere in distans, quin agat in propinquum. Eminenti ssimus admodumque venerandus N. Card. Bellarm lib de Sacrament. in genere cap. 2. PP. Conimb. lib. 7. cap. 2. q. 2. Pater Soar 3. part. quæst. 18 disp. 3. sect. 2. quibus ego libenter subscribo affirmant diuina intercedente potentia posse agens agere in distans etiam si nihil in propinquum agat.

2 Sententiam, quam defendendâ suscepi sic probo. Agens ex eo quod ageret in distans, & non in propinquum nihil produceret neque quo ad substantiam effectus, neque quo ad modum aliquem tenentem se ex parte termini producti distinctum ab illo, quod produceret quando ageret simul in propinquum: ergo nihil produceret, quod sit supra virtutem, & potentiam intrinsecam agentis. Consequentia est per se nota, antecedens efficaciter probo: Inuariato quoad substantiâ, & quoad modum effectui producti in passio distanti, quando agens agit simul in propinquum, & in distans, ex eo præcisè, quod intelligatur negatio effectus, & actionis in passio propinquo agens agat in passum distans, quin agat in propinquum: ergo ex eo quod agens agat in passum distans, quin agat in propinquum ex parte termini producti neque quoad substantiam, neque quo ad modum aliquid est distinctum ab illo, quod esset, si agens ageret simul in propinquum, & in distans. Hoc stabilito argumentor sic: effectus producendus in passio distanti nullo alio in propinquo producto non est quoad substantiam, neque quoad modum tenentem se ex parte termini formaliter producti supra virtutem agentis: quod potest

potest illum producere, quando producit effectum in passo propinquo: ergo potest Deus determinare virtutē agentis ad talem effectum producendum, etiam si ratione distantie seu ex defectu conditionis non exigeret talem actionem. Probo consequentiā: in elevatione huius agentis Deus non constitueret virtutem agentis producentem effectum aliquem, quem ex se non posset producere, imò neque suppleret aliquam inadæquatam virtutem, quam Deus in aliis causis passim supplet, sed tantum conditionem quandam requisitam ad agendum: ergo poterit illum supplere, & talem elevationem præstare. Confirmatur approximatio requisita ex parte virtutis ad agendum non physice influit in effectum, sed tantum est id, quo posito agens necessarium aliās potens determinatur ad agendum: ergo deficiente approximatione inter agens, & passum nihil virtutis deficit ad effectum producendum, sed tantum conditio determinans ad agendum, sed Deus potest virtutem agentis ad actionem determinare, etiam si non ex se, neque ratione aliās circumstantiæ determinata sit: ergo Deus potest supplere approximationem ad actionem requisitam. Virgeo: approximatio requiritur ut virtus ex se potens producere effectum ex vi approximationis, & aliarum circumstantiarum, exigit Deum concurrere in actu secundo ad effectum producendum, & ut Deus determinetur ad concurrendum in actu secundo cum causa creata: sed potest causa creata concurrere non exigente, neque ab illa determinatus ex vi aliquius exigentiæ, à se determinari ad illum concursum præstandum, quia quidquid Deus potest facere ad exigentiam causarum potest facere pro sua libertate: ergo potest Deus concurrere cum causa secunda ex se potente, etiam si causa secunda hic, & nunc concursum non exigit: ergo seclusa approximatione, ratione cuius causa secunda exigit concursum poterit Deus cum illa concurrere ad producendum effectum in passo non approximato. Probat hæc ratio, agens posse agere in distans, quin agat in propinquum, non solum intra suam actiuitatis sphaeram, sed etiam in quacunque alia distantia.

3 Obiicies: Agens non potest agere in tempore, in quo non est: ergo neque in loco in quo non est. Concedo antecedens, nego consequentiam, & disparitatem reddo. Agens, quod non habet existentiam in hoc tempore non habet existentiam in alio, sed illam habuit, vel habebit in tempore, quod non est, sed fuit, vel erit, cum verò agens requirat existentiam actualem ad operandum requirit durationem tempore, quo operatur, hæc est enim legitima consequentiā: agens non habet existentiam in hoc tempore: ergo absolute non habet existentiam: hæc autem mala: agens non habet existentiam in hoc loco: ergo absolute non habet existentiam, quia potest illum habere in alio loco huic coexistente, ac proinde non ex eo quod agens requirat existentiam ad operandum requirit præsentiam in eodem spatio in quo est passum vel effectus, requirit tamen durationem in eodem tempore, in quo effectus est producendus, sine qua existentia subsistere non potest. Instabis, sicuti agens potest existere in alio loco ita potest existere in alio tempore distincto ab illo, in quo producit, & existit effectus. Nego illud *sicuti*, quia existere in alio loco est absolute existere, & æquè existit, quod existit in hoc loco, & in alio; existere autem in alio tempore non est existere, sed extitisse, seu exiturum esse, ut latius expendebam Controv. 16. punct. 1.

4 Obiicies secundò. Ad operandum hic requiritur præsentia hic: ergo agens non potest operari in hoc spatio, quin sit in hoc spatio. Magna latet æquivocatio in termino *hic*, qui vix repetitus potest sumi semper ex parte eiusdem termini, vel potest modo ex parte huius, modo ex parte illius. Si semper sumatur ex parte eiusdem termini hunc sensum præstare poterit ut agens existens hic, producat effectum debet existere hic, & tunc vera erit propositio, ex qua tantum licebit inferri: ergo ut agens existens in hoc loco producat effectum debet existere in hoc loco. Secundò potest ex parte termini sumi terminus *hic*, & tunc propositio hunc reddet sensum, ut agens producat effectum existentem hic, debet effectus existere hic, & tunc similiter vera erit propositio, ex qua tantum poterit inferri: ergo non poterit produci effectus non existens in hoc loco. Si terminus sumatur modo ex parte huius termini, modo ex parte illius faciet hunc sensum: ad hoc ut operetur agens existens hic requiritur effectus præsens hic,

in quo sensu neganda est propositio, quia agens existens in hoc loco producit effectum existentem in alio loco distincto, quod necessarîo contingit omni agenti, quod in extraneo subiecto, cum quo nequit penetrari, effectum producit.

Obiicies tertio. Agens non potest agere naturaliter in passo distans, neque extra suam sphaeram: ergo neque supernaturaliter: quia nulla causa potest elevari ad id, quod est supra suam virtutem intrinsecam, ut patet in quacunque potentia vitali, quæ non potest elevari à Deo ut versetur extra suum obiectum. Respondeo distinguendo primum antecedens: agens non potest agere naturaliter in passo distans neque extra suam sphaeram ex defectu virtutis, nego antecedens: ex defectu conditionis, concedo antecedens: Deinde nego consequentiam. Ad illud, quod dicitur de potentia non potente versari extra suum obiectum respondeo: id provenire non ex defectu conditionis requisitæ ex parte virtutis, sed ex defectu eiusdem virtutis adhuc inchoatæ, seu inadæquatæ, qui defectus à Deo suppleri nequit in ipsa virtute, quia entitas intrinsecæ impotens, non potest fieri intrinsecæ potens, defectus autem agentis ad agendum in passo distans, & intra suam loci sphaeram tantum est defectus cuiusdam conditionis, quam Deus potest supplere.

Obiicies quartò. Hæc actio hic, & nunc dependet ab approximatione non media alia causalitate: ergo per se metipsam: ergo non potest non dependere ab approximatione, quia quidquid convenit actioni per suammet entitatem, neque diuinitus potest ab illa separari. Neque satisfit dicendo dependere ab approximatione non tantum à virtute, sed tanquam à conditione, redit enim iterum idem argumentum: actio hæc dependet ab approximatione tanquam à conditione per suammet intrinsecam entitatem: ergo non potest non dependere ab illa tanquam à conditione, quidquid enim per suammet entitatem illi convenit, eo modo, quo convenit non potest ab illo separari. Respondeo actionem hic & nunc dependentem ab hac approximatione non dependere ab illa adæquatè intrinsecè per suammet entitatem, aliās neque de potentia Dei absoluta posset hæc actio non dependere ab hac numero approximatione agentis, & passi quod in omnium opinione falsum est, sed dependere per coexistentiam actionis cum approximatione, & per decretum Dei, quo ex prævisione approximationis, seu causæ approximate agentis concursus ex vi talis exigentiæ se determinavit ad concurrendum hic, & nunc. Quapropter si in instanti, in quo sunt approximata agens, & passum Deus decerneret concurrere cum agenti ad producendum effectum in passo independentem ab illa approximatione, ita ut illa seclusa ex vi eiusdem decreti eundem concursum præstaret agenti, quod illum non exigeret ex defectu applicationis, influxus, seu actio illa nullo modo ab approximatione dependeret, quia actio eatenus dependet ab approximatione, quatenus hæc moraliter Deum determinat ad illum præstandum, qua morali determinatione seclusa nulla foret dependentia actionis ab approximatione. Solet obiici hic actionem esse modum agentis, ac proinde non posse ab illo separari; sed hoc latè puncto 1. Vbi probavi ex hoc capite neque naturaliter repugnare agens agere in distans nihil operando in passo propinquo.

PUNCTUM IV.

An approximatio causarum requiratur ex parte actus primi, seu sit prior natura respectu operationis.

Disimus approximationem agentis ad passum requiri ut causa effectum producat: Est modo disputatio quomodo hæc approximatio requiritur. Communis huiusque sententia docuit approximationem se tenere ex parte actus primi ad effectum producendum, neque de hoc specialem disputationem instituit Doctores. P. Arriaga modo questionem hanc acutè movit, in qua plus quam par esset sue rationi tribuit forsitan, quia nondum Lydio lapidi alienæ mentis examinandam proposuerat.

Fundamentum communis sententiæ breuiter, fideliterque ita refert Arriaga: Ignis non potest calefacere lignum nisi illi sit approximatus: ergo approximatio est conditio